

АСОЦІАЦІЯ МІСТ УКРАЇНИ
СПІЛЬНИМИ ЗУСИЛЛЯМИ

ІНКЛЮЗИВНЕ ВІДНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК МУНІЦИПАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
У СФЕРІ ВІДНОВЛЕННЯ
МУНІЦИПАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

2023

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	3
1. Міжнародні зобов'язання та національні вимоги щодо застосування інклюзивних підходів до відновлення та розвитку муніципальної інфраструктури.....	4
2. Забезпечення доступності інфраструктури під час відновлення та розвитку територіальних громад.....	14
2.1. Планування будівельних робіт.....	14
2.2. Обстеження об'єктів та моніторинг ступеня безбар'єрності.....	18
2.3. Контроль.....	22
3. ПЕРЕЛІК КОРИСНИХ ПОСИЛАНЬ	23
ДОДАТКИ	25

Ця публікація була підготовлена за підтримки Європейського Союзу і його держав-членів Німеччини, Польщі, Данії та Словенії. Зміст цієї публікації є виключною відповідальністю її авторів та не обов'язково відображає позицію Програми «U-LEAD з Європою», Європейського Союзу і його держав-членів Німеччини, Польщі, Данії та Словенії

ПЕРЕДМОВА

Застосування інклюзивних підходів до розвитку визнається важливим на світовому рівні. Так, Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю визначає зобов'язання держав-учасниць, однією з яких є Україна, вживати належних заходів для забезпечення особам з інвалідністю доступу нарівні з іншими до фізичного оточення, транспорту, інформації, інших об'єктів і послуг, відкритих або таких, що надаються населенню, як у міських, так і в сільських районах.

З метою забезпечення належних умов для маломобільних груп населення розроблені й відповідні норми та правила у вітчизняному законодавстві.

Багато громадян України у реалізації прав, отриманні доступу до послуг та повноцінної участі у суспільному житті зіштовхуються з певними бар'єрами.

З кожним днем війни в Україні стає дедалі більше тих, хто зазнав фізичних травм і тимчасово чи назавжди перейшов у категорію маломобільного населення. З початку повномасштабного вторгнення в Україну чисельність осіб з інвалідністю зросла з 2,7 млн осіб до 3,0 млн осіб (станом на вересень 2023 р.).

Створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення передбачене під час планування і забудови територій, а також є важливим при відбудові зруйнованої інфраструктури.

Планувальні документи з питань відновлення та розвитку територіальних громад охоплюють вимоги щодо розроблення з дотриманням принципу інклюзивності.

Отже, планування й забудова, а також відбудова зруйнованих об'єктів інфраструктури мають здійснюватися із застосуванням розумного пристосування, універсального дизайну, дотриманням сучасних вимог та будівельних норм для створення безперешкодного життєвого середовища.

На законодавчому рівні відповідні норми щодо інклюзивного відновлення вже закладені. Великим викликом для територіальних громад України є практична реалізація – відновлення муніципальної інфраструктури з урахуванням таких положень.

**Олександр Слобожан,
Виконавчий директор Асоціації міст України,
кандидат наук з державного управління**

1. МІЖНАРОДНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ВИМОГИ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНИХ ПІДХОДІВ ДО ВІДНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ МУНІЦИПАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Інклюзія (англ. inclusion – включення, залученість) – це активізація участі усіх громадян соціуму у процесі економічного зростання і справедливий розподіл його результатів.

Інклюзивність – один з принципів державної регіональної політики, який означає дотримання інтересів осіб з особливими потребами шляхом урахування спеціальних заходів, спрямованих на забезпечення реалізації такими особами їхніх прав і основоположних свобод.

Інклюзивне зростання – економічне зростання, яке створює можливості для всіх верств населення і більш справедливий розподіл у суспільстві переваг від збільшеного добробуту як у грошовому, так і в не грошовому виразі, що включає дохід і достаток, зайнятість, професійні навички та освіту, стан здоров'я, якість навколишнього середовища, особисту безпеку, інфраструктуру та житлові умови.

Інклюзивність будівель і споруд – комплекс архітектурно-планувальних, інженерно-технічних, ергономічних, конструкційних і організаційних заходів для забезпечення доступності будівель і споруд, у яких кожна особа, незалежно від віку, статі, інвалідності, функціональних порушень, рівня комунікативних можливостей або обставин, може відчувати себе безпечно і комфортно без сторонньої допомоги і в міру своїх можливостей.

Інклюзивні підходи визнаються важливими такими всесвітньо відомими міжнародними організаціями як Організація економічного співробітництва та розвитку (далі – ОЕСР), Організація об'єднаних націй (далі – ООН), Світовий банк та інші.

У документі ОЕСР щодо формування та реалізації політики інклюзивного зростання для покращення доступу до послуг передбачається, насамперед, розуміння того, де і які є потреби. Розуміння проблем, пов'язаних із доступом, починається з інформації про кількість і розташування закладів обслуговування, особливості їх географічного розташування, відгуки користувачів, транспортна мережа та економічні витрати. Ці відмінності мають важливе значення, оскільки вони відображають можливості, доступні людям, і ступінь нерівності.

Тому, у наступному розділі цих Методичних рекомендацій детальніше розглянемо питання вимог до планування доступної інфраструктури та моніторингу безбар'єрності.

В рамках досягнення Цілей сталого розвитку-2030, прийнятих ООН, визначені завдання спираються на інклюзивний підхід, наприклад, такі:

«До 2030 року забезпечити загальний доступ до безпечних, доступних і відкритих для всіх зелених зон та громадських місць, особливо для жінок і дітей, літніх людей та людей з інвалідністю»;

«Розвивати якісну, надійну, стійку та сталу інфраструктуру, включаючи регіональну та транскордонну інфраструктуру, з метою підтримки економічного розвитку та добробуту людей, приділяючи особливу увагу забезпеченню недорогого і рівноправного доступу для всіх» та інші.

Пам'ятаючи про це, інклюзивні послуги та планування мають бути важливою опорою у розбудові міст майбутнього.

Світовий банк визначив три будівельні блоки міст майбутнього:

1. Просторова інтеграція (інклюзія) – забезпечення доступним житлом, водою та санітарією).
2. Соціальна інтеграція (інклюзія) – рівні права та участь.
3. Економічна інтеграція (інклюзія) – створення робочих місць та шанси економічного розвитку для громадян.

Відповідно до Глобальної ініціативи «**Міста для всіх**» (*Cities for All*), інклюзивне, доступне місто – це місце, де кожен, незалежно від свого економічного становища, статі, етнічної приналежності, обмежених можливостей, віку, сексуальної приналежності, національності чи релігії, може та має право брати повну участь у соціальних, економічних, культурних та політичних можливостях, які пропонують міста.

Важливим рамковим документом щодо інклюзивних підходів є [Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю](#).

Цей документ визначає зобов'язання держав-учасниць, однією з яких є Україна, вживати належних заходів для забезпечення особам з інвалідністю доступу нарівні з іншими до фізичного оточення, транспорту, інформації, інших об'єктів і послуг, відкритих або таких, що надаються населенню, як у міських, так і в сільських районах.

Такі заходи включають виявлення й усунення перепон і бар'єрів, що перешкоджають доступності, та поширюються на:

- будинки, дороги, транспорт, школи, житлові будинки, медичні установи, робочі місця та інші об'єкти;
- інформаційні, комунікаційні та екстрені служби.

Українським законодавством також встановлені вимоги щодо безперешкодного доступу до об'єктів фізичного оточення.

Так, [Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні»](#) визначає необхідність:

– не допущення планування і забудови населених пунктів, формування мікрорайонів, проєктування, будівництва і реконструкції об'єктів фізичного оточення без пристосування для використання особами з інвалідністю;

– розумного пристосування діючих об'єктів з урахуванням універсального дизайну, у разі якщо їх неможливо повністю пристосувати для потреб осіб з інвалідністю;

– створення підприємствами, установами та організаціями умов для безперешкодного доступу осіб з інвалідністю до об'єктів фізичного оточення;

– розміщення міжнародно визнаних знаків для позначення доступності об'єктів фізичного оточення і транспорту загального користування для осіб з інвалідністю;

– дублювання рельєфним літерно-цифровим або рельєфно-крапковим шрифтом (шрифтом Брайля) інформації на об'єктах фізичного оточення, у т. ч. нумерації поверхів, кабінетів;

– спеціальне обладнання транспортних засобів, вокзалів, аеропортів та інших об'єктів, яке б дало змогу особам з інвалідністю безперешкодно користуватися їх послугами та ін.

Тому, як при створенні, так і при відбудові зруйнованих об'єктів інфраструктури необхідно застосовувати розумне пристосування та універсальний дизайн.

Розумне пристосування – внесення, коли це потрібне в конкретному випадку, необхідних і підходящих модифікацій та коректив, що не становлять непропорційного чи не виправданого тягаря, для цілей забезпечення реалізації або здійснення особами з інвалідністю на рівні з іншими всіх прав людини і основоположних свобод.

Цей принцип спрямований на досягнення індивідуальної справедливості з урахуванням людської гідності та самостійності.

Відмова від розумного пристосування вважається дискримінацією.

Доступність – забезпечення людям з інвалідністю на рівні з іншими доступу до фізичного оточення, транспорту, інформації, зв'язку, зокрема, інформаційно-комунікаційних технологій і систем, а також до інших об'єктів та послуг, зокрема й таких, що надаються населенню і у міській, і в сільській місцевості.

Доступні для маломобільних груп будівлі і споруди – будівлі і споруди, у яких реалізований комплекс архітектурно-планувальних, інженерно-технічних, ергономічних, конструкційних і організаційних заходів, що відповідають нормативним вимогам щодо доступності і безпеки маломобільних груп населення.

Адаптація – пристосування середовища життєдіяльності, будівель і споруд для маломобільних груп населення.

Універсальний дизайн – це дизайн предметів, середовища, програм та послуг, покликаний зробити максимально придатними для використання усіма людьми без необхідності пристосування чи спеціального дизайну.

7 принципів універсального дизайну

 Принцип 1 Рівність у використанні	Дизайн буде корисним для людей з різними здібностями і можливостями
 Принцип 2 Гнучкість використання	Дизайн повинен врахувати широкий спектр індивідуальних уподобань і здібностей
 Принцип 3 Простота та інтуїтивність використання	Використання дизайну повинно бути легким для розуміння, враховувати поточний досвід користувача, знання, лінгвістичні навички або ступінь концентрації
 Принцип 4 Сприйняття та доступність інформації	Дизайн ефективно передає необхідну інформацію користувачеві, враховуючи умови навколишнього середовища або сенсорні можливості користувача
 Принцип 5 Терпимість до помилок	Дизайн мінімізує ризики та несприятливі наслідки ненавмисних або випадкових дій
 Принцип 6 Малі фізичні зусилля	Дизайн можна використовувати безпечно, комфортно та з мінімумом зусиль
 Принцип 7 Наявність необхідного розміру та простору	Дизайн забезпечує відповідний розмір і простір для доступу та використання, враховуючи розмір тіла, рухливість користувача та ін.

Інфографіка розроблена в рамках Всеукраїнської програми «Національне партнерство – узгоджена доступність», яка реалізується Громадською спілкою «Всеукраїнське громадське об'єднання «Національна Асамблея людей з інвалідністю України» за фінансової підтримки Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю за рахунок коштів Державного бюджету України.

Національна Асамблея
людей з інвалідністю України
www.naiu.org.ua

Ресурсний центр підтримки інклюзивної освіти визначив такі ознаки дотримання принципів універсального дизайну.

Дотримання принципу 1 означає:

- відсутність сходів до будівлі;
- вхід з розсувними дверима в супермаркетах, аеропортах та ін.;
- інформація в доступних форматах;
- поручні різних рівнів у транспорті, в громадських приміщеннях;
- розташування банкоматів на висоті, доступній для кожної людини;
- навчальні матеріали, які враховують можливості різних осіб з обмеженими функціональними можливостями
- титрування або переклад на жестову мову та ін.

Дотримання принципу 2 означає:

- автобус з підіймачами або висувним пристроєм для заїзду;
- обладнання офісних робочих місць (стілець, столи, які регулюються за висотою), шкільних парт;
- різні варіанти входу – сходи, ескалатор, ліфт;
- ручка важільного типу на дверях;
- можливість придбати речі як у точці продажу, так і через Інтернет.

Дотримання принципу 3 означає:

- різні види піктограм;
- проста та зрозуміла інструкція щодо користування приладом;
- чіткі та інтуїтивно зрозумілі кнопки управління на виробництві, в готелях, в побутових товарах тощо;
- оптимальна та зручна розкладка продуктів і товарів в супермаркетах;
- цінники, які окрім назви та ціни (великими літерами), також містять зображення товару.

Дотримання принципу 4 означає:

- контрастні кольори стін та підлоги в приміщенні;
- рухомий рядок на екрані телевізора;
- назви вулиць, подані великим шрифтом;
- інформація про зупинки, що дублюються – усно і на табло у транспорті;
- інформація на веб-сайтах, викладена у доступних форматах (текстовий, відео-, аудіоформат);
- доступна для сприйняття інформація на інформаційних табло, в оголошеннях, на рекламних щитах.

Дотримання принципу 5 означає:

- підсвічування сходів в місцях громадського користування (кінотеатрах);
- тротуарна плитка зі спеціальною тактильною поверхнею на перехресті;
- тактильна лінія яскравого жовтого кольору, щоб людина не оступилася в метро;
- неслизька підлога, що мінімізує ризик посковзнутися і впасти;
- при видаленні файлу з комп'ютера програма уточнює, чи дійсно користувач хоче це зробити;
- неправильне використання предмету не виводить його одразу з ладу (електрочайник не вмикається, якщо в ньому немає води, не до кінця закритий холодильник видає звукове попередження тощо);
- кольорове маркування на дверях (на скляних дверях), багато людей не помічають скляні двері, а також використання дверей контрастного кольору у порівнянні з стінами допомагає зорієнтуватися та ін.

Дотримання принципу 6 означає:

- двері, що легко відчиняються;
- вмикач на висоті, зручній для кожного, у тому числі для дитини;
- горизонтальні рухомі доріжки в аеропортах;
- лавки в зонах очікування в метро чи автобусних зупинках, у парках, біля магазинів, аптек тощо;

- особлива форма кришки пляшки, яка робить відкривання більш зручним та ін.

Дотримання принципу 7 означає:

- широкий ліфт;
- широкі автоматичні розсувні двері для проїзду мами з дитячим візком або людини, яка пересувається в інвалідному візку;
- широкі турнікети в громадських місцях;
- достатньо простору в кабінеті лікаря, щоб будь-яка людина могла пройти обстеження;
- достатньо простору в туалетній кабінці;
- достатньо простору в приміщеннях для людей. Які користуються інвалідними візками, а також родин, які хочуть пересуватися колясками з дітьми.

Для визначення ключових проблем щодо безбар'єрного простору та формування рішень для їх розв'язання чи мінімізації Урядом схвалено **Національну стратегію із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року** ([розпорядження від 14 квітня 2021 р. № 366-р](#)) та затверджено план заходів на 2023-2024 роки з реалізації Стратегії ([розпорядження від 25 квітня 2023 р. № 372-р](#)).

Створення безбар'єрного простору охоплює різні напрями:

- фізична безбар'єрність;
- інформаційна безбар'єрність;
- цифрова безбар'єрність;
- суспільна та громадянська безбар'єрність;
- освітня безбар'єрність;
- економічна безбар'єрність.

Різні напрями потребують низки заходів. У цих Методичних рекомендаціях зосередимось на фізичній безбар'єрності.

Органам місцевого самоврядування для реалізації Стратегії рекомендовано на 2023-2024 роки здійснювати такі заходи:

- проводити за участю громадських організацій моніторинг та оцінку

ступеня безбар'єрності об'єктів фізичного оточення і послуг для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення з урахуванням гендерного аспекту;

– визначити відповідальну особу з питань безбар'єрності (**див. приклад у Додатку 3**);

– розробити місцеві плани заходів із впровадження безбар'єрного простору (або, у разі розроблення місцевих планів відновлення та розвитку регіонів, включення до них окремого розділу про створення безбар'єрного простору);

– проводити щоквартальний моніторинг облаштування приміщень центрів надання адміністративних послуг з урахуванням потреб маломобільних груп населення, зокрема осіб з інвалідністю та оприлюднювати відповідний звіт;

– пристосувати головні входи і приміщення будівель центрів надання адміністративних послуг для використання маломобільними групами населення, зокрема особами з інвалідністю;

– встановити інформаційні знаки про наявність та розташування входів (виходів) для осіб з інвалідністю;

– забезпечити безперешкодний доступ до приміщень бібліотек;

– забезпечити пристосування тимчасових споруд, їх комплексів, призначених для життєзабезпечення (тимчасового проживання та обслуговування) населення, для маломобільних груп населення (у разі можливості);

– забезпечити доступність закладів освіти усіх рівнів для маломобільних груп населення;

– відновити мережу інклюзивно-ресурсних центрів.

З метою виконання завдань Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року органи місцевого самоврядування можуть утворити відповідний консультативно-дорадчий орган. Приклад рішення селищної ради про утворення комітету забезпечення доступності об'єктів інфраструктури для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення додається (**див. Додаток 4**).

Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» визначає **засоби безперешкодного доступу** до об'єктів як інженерно-технічні, функціональні частини (елементи, конструкції) будинків, споруд будь-якого призначення, що відповідають нормативним вимогам щодо

забезпечення доступності і безпеки об'єктів для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, зокрема пандуси, підйомники та платформи для осіб з інвалідністю, звукові системи тощо.

Маломобільні групи населення – особи, які відчувають труднощі при самостійному пересуванні, одержанні послуги, необхідної інформації або при орієнтуванні у просторі, зокрема особи з інвалідністю, особи з тимчасовим порушенням здоров'я, вагітні жінки, громадяни похилого віку, особи з дитячими візками.

Дотримання інклюзивних підходів вимагається під час розроблення планувальних документів з питань відновлення та розвитку територіальних громад:

– *Стратегії розвитку територіальної громади* ([Закон України «Про засади державної регіональної політики»](#) - стаття 3; Методичні рекомендації щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад, затверджені наказом Мінрегіону від 21.12.2022 № 265, - п. 1.6);

– *Плану відновлення та розвитку територіальної громади* ([Закон України «Про засади державної регіональної політики»](#), стаття 3; [Порядок розроблення, реалізації та моніторингу плану відновлення та розвитку регіонів і планів відновлення та розвитку територіальних громад, затверджений постановою КМУ від 18.07.2023 № 731](#), - п. 12);

– *Програми комплексного відновлення території територіальної громади* (її частини) ([Порядок розроблення, проведення громадського обговорення, погодження програм комплексного відновлення області, території територіальної громади \(її частини\) та внесення змін до них, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 14.10.2022 № 1159](#), - п. 4);

– *Концепції інтегрованого розвитку території територіальної громади* ([Порядок формування Концепції інтегрованого розвитку території територіальної громади, затверджений наказом Мінрегіону від 22.09.2022 № 172](#), - пп. 2,3 розділу II, п. 3 розділу IV).

[Порядком функціонування місць тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб](#) передбачені мінімальні вимоги до таких місць, і зокрема, щодо:

- розміщення осіб з інвалідністю та інші маломобільні групи населення з урахуванням вимог щодо безперешкодного доступу осіб з інвалідні-

стю та інших маломобільних груп населення та поверховості об'єкта;

- облаштування засобами безперешкодного доступу для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення до приміщень місця тимчасового проживання, включаючи місця загального користування та приміщення, у яких облаштовані ліжко-місця, укриття;
- розумне пристосування приміщень місць тимчасового проживання, у т. ч. санітарно-гігієнічних.

Передбачені також вимоги щодо безперешкодного доступу до укриттів.

1. Проектні рішення захисних споруд та споруд подвійного призначення повинні забезпечувати доступність та безпеку маломобільних груп населення відповідно до вимог [ДБН В.2.2-40](#). Вхідні групи, тамбури, сходи, пандуси, майданчики, приміщення, шляхи руху всередині будівель або споруд, елементи оздоблення та інтер'єру захисних споруд та споруд подвійного призначення повинні відповідати вимогам [ДБН В.2.2-40](#).

2. В разі необхідності влаштування порогів в дверних прорізах (вхідних захисних, герметичних або захисно-герметичних дверях тощо), вхід має бути обладнаний відкидними або переносним пандусом.

3. Для доступу маломобільних груп населення до захисних споруд та споруд подвійного призначення необхідно влаштовувати пандуси відповідно до вимог [ДБН В.2.2-40](#). У разі неможливості влаштування пандуса рекомендується застосовувати розумне пристосування, у тому числі у вигляді підйомних пристроїв, механізмів.

4. Перед вхідними дверима у захисні споруди та споруд подвійного призначення необхідно забезпечити простір для можливості маневрування та повороту на 90 градусів на кріслі колісному відповідно до вимог [ДБН В.2.2-40](#).

2. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПНОСТІ ІНФРАСТРУКТУРИ ПІД ЧАС ВІДНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

2.1. Планування будівельних робіт

Правові та організаційні основи містобудівної діяльності встановлені Законом України «Про регулювання містобудівної діяльності». Цей Закон спрямований на забезпечення сталого розвитку територій з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів.

Відповідно до Закону *планування і забудова територій* – діяльність державних органів, органів місцевого самоврядування, юридичних та фізичних осіб, яка передбачає у тому числі й створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення.

Нормативи з питань створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення передбачені, зокрема такими Державними будівельними нормами та Національним стандартом:

[ДБН Б.2.2-5:2011 «Благоустрій територій \(зі Змінами\)»;](#)

[ДБН В.2.3-5:2018 «Вулиці та дороги населених пунктів»;](#)

[ДБН В.2.2-9:2018 «Громадські будинки та споруди. Основні положення»;](#)

[ДБН Б.2.2-12:2018 «Планування і забудова територій»;](#)

[ДБН Б.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення»;](#)

[ДБН В.2.2-5:2023 «Захисні споруди цивільного захисту»;](#)

[Національний стандарт України «Будинки і споруди. Доступність і зручність використання побудованого життєвого середовища».](#)

Проекти нового будівництва, реконструкції, технічного переоснащення підприємств, реставрації, капітального ремонту

У таких проєктах, включаючи роботи з реконструкції вхідних груп, під час яких здійснюється влаштування засобів безперешкодного доступу

осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення до об'єктів, додержання нормативів з питань створення безперешкодного життєвого середовища підлягає обов'язковій експертизі.

Відповідно до [Порядку розроблення проектної документації на будівництво](#) об'єктів вимоги нормативів з питань створення умов для безперешкодного доступу для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення зазначаються в завданні на проектування окремим пунктом, а в проектній документації – окремим розділом.

При виконанні будівельних робіт з капітального ремонту об'єктів з незначними наслідками (СС1), пов'язаних виключно з поліпшенням експлуатаційних показників, допускається розроблення лише дефектного акта, в якому визначаються фізичні обсяги робіт та умови їх виконання, а також складається кошторисна документація, що має бути передбачено завданням на проектування.

У дефектному акті окремим розділом обов'язково зазначаються обсяги робіт щодо створення умов для безперешкодного доступу для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення відповідно до вимог нормативів з питань створення умов для безперешкодного доступу для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення.

Влаштування засобів безперешкодного доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення до існуючих об'єктів інфраструктури

Влаштування засобів безперешкодного доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення до будинків, будівель, споруд будь-якого призначення, їх комплексів та частин, об'єктів інженерно-транспортної інфраструктури може здійснюватися без документів, що дають право на виконання будівельних робіт, та за відсутності документа, що засвідчує право власності чи користування земельною ділянкою, з дотриманням вимог законодавства, будівельних норм та правил.

Засоби безперешкодного доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення до об'єктів або їх розумного пристосування, влаштовані відповідно до вимог цього Порядку, не підлягають прийняттю в експлуатацію.

[Порядок влаштування засобів безперешкодного доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення до будинків, будівель, споруд будь-якого призначення, їх комплексів та частин, об'єктів інженерно-транспортної інфраструктури або їх розумного пристосування](#) не стосується нового будівництва, реконструкції, технічного переоснащення підприємств, реставрації, капітального ремонту.

Для влаштування засобів безперешкодного доступу необхідно:

1. Перед початком робіт їх замовник надсилає повідомлення про наміри щодо влаштування засобів безперешкодного доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення до об'єктів або їх розумного пристосування структурному підрозділу обласної, районної, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій з питань архітектури або виконавчому органу сільської, селищної, міської ради з питань архітектури (далі – уповноважений орган з питань містобудування та архітектури):

- в електронній формі через електронний кабінет користувача Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва або іншу державну інформаційну систему, інтегровану з електронним кабінетом, користувачами якої є суб'єкт звернення та суб'єкт надання відповідної послуги;

- у паперовій формі (зокрема через центри надання адміністративних послуг) або поштовим відправленням з описом вкладення.

До повідомлення про наміри замовник додає затверджену проектну документацію на влаштування засобів безперешкодного доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення до об'єктів або їх розумного пристосування.

2. Уповноважений орган з питань містобудування та архітектури визначає відповідність намірів замовника вимогам нормативів з питань створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення і надсилає протягом п'яти робочих днів замовнику повідомлення про погодження намірів.

3. У разі невідповідності намірів замовника вимогам законодавства, будівельним нормам, стандартам і правилам уповноважений орган з питань містобудування та архітектури протягом п'яти робочих днів подає зауваження та пропозиції щодо приведення намірів замовника у відповідність із зазначеними вимогами.

4. Повідомлення про погодження намірів або про подання зауважень та пропозицій надсилається замовнику поштовим відправленням з описом вкладення або в електронній формі через електронний кабінет або іншу державну інформаційну систему, інтегровану з електронним кабінетом, користувачем якої є уповноважений орган з питань містобудування та архітектури.

Повідомлення про погодження намірів або про подання зауважень та пропозицій створюється виключно у формі електронного документа з присвоєнням реєстраційного номера, на який накладається кваліфікований електронний підпис керівника уповноваженого органу містобуду-

вання та архітектури з використанням Реєстру будівельної діяльності.

5. Після врахування зауважень та пропозицій замовник має право повторно звернутись до уповноваженого органу з питань містобудування та архітектури за погодженням намірів.

У разі ненадання уповноваженим органом з питань містобудування та архітектури відповіді на повідомлення про наміри протягом п'яти робочих днів з дати його надходження, наміри вважаються погодженими зазначеним органом без зауважень за вмовчанням.

6. Уповноважений орган з питань містобудування та архітектури має право відмовити замовнику в погодженні намірів у разі неподання, подання не в повному обсязі документів.

7. Замовник має право розпочати роботи із влаштування засобів безперешкодного доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення до об'єктів або їх розумного пристосування після надходження повідомлення про погодження намірів від уповноваженого органу з питань містобудування та архітектури чи погодження таким органом намірів за умовчанням.

2.2. Обстеження об'єктів та моніторинг ступеня безбар'єрності

Відповідно до [Порядку проведення обстеження прийнятих в експлуатацію об'єктів](#) будівництва обстеження об'єктів проводиться в разі:

- настання строку наступного обстеження (планове обстеження);
- виявлення дефектів, пошкоджень і деформацій у процесі поточного огляду та технічного обслуговування об'єкта, що проводиться його власником або управителем;
- необхідності прийняття рішення про подальшу експлуатацію (у тому числі відновлення шляхом капітального ремонту, реконструкції, реставрації) або демонтаж (ліквідацію) у зв'язку з пошкодженням об'єкта внаслідок позапроектних впливів (пожежі, стихійного лиха, аварії, воєнних дій або терористичних актів), у тому числі на підставі актів, складених уповноваженими органами;
- проведення перевірки технічного стану об'єкта для виконання проєктних робіт із капітального ремонту, реконструкції, реставрації;
- проведення перевірки врахування потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення.

Обстеження об'єкта включає комплекс заходів, спрямованих на визначення і проведення оцінки фактичних значень параметрів технічного стану будівельних конструкцій, характеристик основи фундаментів, інженерних мереж і систем, що характеризують експлуатаційну надійність об'єкта (в тому числі забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення до реконструйованих або збудованих об'єктів житлового та громадського призначення).

За письмовим зверненням громадських об'єднань осіб з інвалідністю представники таких об'єднань залучаються власником або управителем об'єкта для проведення обстеження.

Попереднє обстеження об'єкта проводиться за зовнішніми ознаками з метою визначення необхідності проведення основного (детального) обстеження і уточнення програми робіт шляхом:

- суцільного візуального обстеження;
- виявлення дефектів і пошкоджень за зовнішніми ознаками з проведенням необхідних вимірювань, фотофіксацією, складенням схем їх розташування, а також їх прив'язкою в натурі;

- попереднього оцінювання технічного стану об'єкта;

- складення попереднього висновку про технічний стан будівельних конструкцій, мереж і систем об'єкта, рекомендацій щодо необхідності та обсягів основного (детального) обстеження або рекомендацій щодо забезпечення надійної та безпечної подальшої експлуатації об'єкта, а також про врахування потреб осіб з інвалідністю відповідно до будівельних норм, нормативних документів, обов'язковість яких встановлена законодавством, щодо доступності для маломобільних груп населення (у разі коли проведення основного (детального) обстеження не вимагається).

У разі виявлення дефектів і пошкоджень, що можуть знижувати міцність, стійкість і жорсткість будівельних конструкцій та експлуатаційні показники елементів інженерних мереж і систем об'єкта, та/або неврахування потреб осіб з інвалідністю відповідно до будівельних норм, нормативних документів щодо доступності для маломобільних груп населення проводиться основне (детальне) обстеження.

Обстеження охоплює розроблення рекомендацій щодо можливості подальшої експлуатації об'єкта, проведення наступного обстеження, конструктивних рішень про відновлення та підсилення окремих будівельних конструкцій та/або врахування потреб осіб з інвалідністю відповідно до будівельних норм, нормативних документів, обов'язковість яких встановлена законодавством, щодо доступності для маломобільних груп населення, загальних висновків.

У разі виявлення під час проведення обстеження будівельних конструкцій, інженерних мереж і систем дефектів і пошкоджень, що можуть призвести до різкого зниження несучої здатності або обвалення окремих конструкцій, втрати стійкості об'єкта, а також вплинути на роботу устаткування, і таких, що створюють загрозу життю та здоров'ю людей, та/або неврахування потреб осіб з інвалідністю відповідно до будівельних норм, нормативних документів щодо доступності для маломобільних груп населення виконавець письмово невідкладно, але не пізніше ніж у дводенний строк з дати виявлення зазначених дефектів і пошкоджень інформує про це власника або управителя та місцевий орган виконавчої влади або орган місцевого самоврядування, територіальні органи Держпраці та ДСНС за місцезнаходженням об'єкта, а у разі проведення обстеження за рішенням уповноваженого органу - власника або управителя та уповноважений орган.

[Порядок проведення моніторингу та оцінки ступеня безбар'єрності об'єктів фізичного оточення і послуг для осіб з інвалідністю](#) затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 26 травня 2021 р. № 537.

Безбар'єрність об'єктів фізичного оточення і послуг для осіб з інвалідністю – комплекс архітектурних, технічних та організаційних заходів, які забезпечують безперешкодний доступ до об'єктів фізичного оточення і послуг для осіб з інвалідністю нарівні з іншими громадянами.

Об'єкти фізичного оточення - будівлі і споруди, об'єкти благоустрою та транспортної інфраструктури.

Перелік типів об'єктів, які підлягають обстеженню щороку визначається Мінінфраструктури.

Зокрема, у 2023 році перелік включав 12 типів об'єктів, оцінка яких здійснювалась:

- 1) будівлі для розміщення евакуйованих осіб:
 - гуртожитки, в яких розміщені ВПО;
 - модульні містечка, в яких розміщені ВПО;
- 2) споруди цивільного захисту;
- 3) заклади охорони здоров'я;
- 4) заклади освіти;
- 5) центри надання адміністративних послуг;
- 6) залізничні вокзали;
- 7) автовокзали;
- 8) аеропорти;
- 9) будівлі надавачів соціальних послуг;
- 10) будівлі органів державної влади (центральної та місцевих) та органів місцевого самоврядування;
- 11) фінансові установи:
 - банки;
 - поштові відділення;
 - страхові компанії, недержавні пенсійні фонди, інвестиційні фонди;
- 12) спортивні комплекси та споруди спортивного призначення (стадіони, спортивні майданчики тощо).

Суб'єкти проведення обстеження та оцінки ступеня безбар'єрності

об'єктів фізичного оточення і послуг для осіб з інвалідністю – структурні підрозділи з питань містобудування та архітектури виконавчих органів сільських, селищних, міських рад територіальних громад (далі – місцеві органи з питань містобудування та архітектури).

Моніторинг ступеня безбар'єрності об'єктів фізичного оточення і послуг для осіб з інвалідністю проводиться один раз на рік **за таким алгоритмом:**

- Мінінфраструктури визначає типи об'єктів, що підлягають обстеженню та оцінці ступеня безбар'єрності у поточному році;
- місцеві органи з питань містобудування та архітектури складають перелік об'єктів, що підлягають такій оцінці у поточному році;
- управителі об'єктів визначають відповідальну особу за проведення оцінки та у період з 1 червня до 31 серпня проводять оцінку і до 15 вересня подають місцевому органу з питань містобудування та архітектури інформацію про проведення оцінки на електронних та паперових носіях;
- місцеві органи з питань містобудування та архітектури збирають та узагальнюють надану управителями інформацію, а до 30 вересня подають її регіональним органам з питань містобудування та архітектури на електронних та паперових носіях та розміщують результати оцінки на офіційних вебсайтах (Форми подання інформації – див. Додаток 1 та Додаток 2);
- **Мінінфраструктури формує рейтинг** регіонів за ступенем безбар'єрності об'єктів фізичного оточення і послуг для осіб з інвалідністю та надає місцевим органам з питань містобудування та архітектури пропозиції щодо забезпечення безбар'єрності.

2.3. Контроль

Відповідно до [Закону України «Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності»](#) суб'єкти містобудування, які здійснюють проектування об'єктів, експертизу проектів будівництва, несуть відповідальність у вигляді штрафу за передачу замовнику проектної документації для виконання будівельних робіт на об'єкті будівництва, розробленої з порушенням вимог законодавства, містобудівної документації, вихідних даних для проектування об'єктів містобудування, будівельних норм, державних стандартів і правил, **у тому числі за нестворення безперешкодного життєвого середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення**, незабезпечення приладами обліку води і теплової енергії, а також за зниження класу наслідків (відповідальності) об'єкта будівництва.

[Порядок накладення штрафів за правопорушення у сфері містобудівної діяльності](#) визначений постановою Кабінету Міністрів України від 6 квітня 1995 р. № 244.

Державний архітектурно-будівельний контроль здійснюється відповідно до відповідного [Порядку](#), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 травня 2011 р. № 553.

Під час здійснення державного архітектурно-будівельного контролю перевіряється, зокрема і передача замовнику проектної документації для виконання будівельних робіт на об'єкті, розробленої з порушенням вимог законодавства, містобудівної документації, вихідних даних для проектування об'єктів містобудування, будівельних норм, стандартів і правил, **у тому числі щодо створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення**, передбачення приладів обліку води і теплової енергії, а також зниження класу наслідків (відповідальності) об'єкта (п. 4¹ [Порядку № 553](#)).

На усунення такого виду порушення надається один місяць.

Державний архітектурно-будівельний контроль та нагляд здійснює Державна інспекція архітектури та містобудування, у тому числі через створені територіальні органи.

3. ПЕРЕЛІК КОРИСНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Альбом безбар'єрних рішень. URL: <http://surl.li/nzudx>.
2. Вебсайт «Міста для всіх». URL: <https://www.cities4all.org/index.html>.
3. Вебсайт «Ресурсний центр підтримки інклюзивної освіти». URL: <https://rcpio.ippp.kubg.edu.ua/?p=2414>.
4. ДБН Б.2.2-5:2011 «Благоустрій територій (зі Змінами)». URL: https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/dbn_b_2_2_5_2011/1-1-0-1033.
5. ДБН В.2.2-5:2023 «Захисні споруди цивільного захисту». URL: <http://surl.li/mlrtg>.
6. ДБН В.2.2-5:2023 «Захисні споруди цивільного захисту». Презентація. URL: <http://surl.li/khkvd>.
7. ДБН В.2.3-5:2018 «Вулиці та дороги населених пунктів». URL: <https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/1-1-0-199>.
8. ДБН В.2.2-9:2018 «Громадські будинки та споруди. Основні положення». URL: <https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/1-1-0-405>.
9. ДБН В.2.2-9:2018 «Інклюзивність будівель і споруд». URL: <https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/1-1-0-405>.
10. Дослідження доступності міських просторів. URL: <http://surl.li/nzuah>.
11. Інклюзивне відновлення після стихійного лиха: відбудова об'єктів, що є безпечними та доступними для всіх. 16 мінімальних вимог для будівництва доступних притулків. URL: <http://surl.li/ommcp>.
12. Конвенція про права осіб з інвалідністю, підписана 13 грудня 2006 р., ратифікована 16 грудня 2009 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text.
13. Національний стандарт України «Будинки і споруди. Доступність і зручність використання побудованого життєвого середовища (ISO 21542:2011, IDT), ДСТУ Б ISO 21542:2013. URL: https://online.budstandart.com.ua/catalog/doc-page?id_doc=56128.
14. Деякі питання функціонування місць тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб: постанова Кабінету Міністрів України від 1 вересня 2023 року № 930. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/930-2023-%D0%BF#Text>.

15. Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності: Закон України від 14 жовтня 1994 року № 208/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/208/94-%D0%B2%D1%80#Text>.

16. Про затвердження плану заходів на 2023-2024 роки з реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2023 р. № 372-р. URL: <http://surl.li/grcpj>.

17. Про затвердження Порядку влаштування засобів безперешкодного доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення до будинків, будівель, споруд будь-якого призначення, їх комплексів та частин, об'єктів інженерно-транспортної інфраструктури або їх розумного пристосування: постанова Кабінету Міністрів України від 30 червня 2021 р. № 668 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/668-2021-%D0%BF#Text>.

18. Про затвердження Порядку накладення штрафів за правопорушення у сфері містобудівної діяльності: постанова Кабінету Міністрів України від 6 квітня 1995 р. № 244. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/244-95-%D0%BF#Text>.

19. Про затвердження Порядку проведення моніторингу та оцінки ступеня безбар'єрності об'єктів фізичного оточення і послуг для осіб з інвалідністю: постанова Кабінету Міністрів України від 26 травня 2021 р. № 537. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-2021-%D0%BF#Text>.

20. Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 р. № 366-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text>.

21. Рекомендації щодо забезпечення доступності об'єктів тимчасового чи постійного розміщення осіб з інвалідністю. ПРООН. 2022. URL: <http://surl.li/omoxg>.

ІНФОРМАЦІЯ

про проведення управителями об'єктів обстеження та оцінки ступеня безбар'єрності об'єктів фізичного оточення і послуг для осіб з інвалідністю

Загальна інформація про об'єкт

1. Дата проведення обстеження
2. Адреса розташування об'єкта
3. Форма власності
4. Найменування послуги
5. Особа, яка проводила обстеження
6. Контактні дані про особу, яка проводила обстеження (контактний номер телефону, адреса електронної пошти)

Критерії безбар'єрності об'єктів фізичного оточення і послуг для осіб з інвалідністю	Відповідність критеріям (так або ні)	Примітки
Шляхи руху до будівлі:		
1) місця для безоплатного паркування транспортних засобів, якими керують особи з інвалідністю або водії, які перевозять осіб з інвалідністю, розташовуються на відстані не більш як 50 метрів від входу до будівлі або споруди		
2) таких місць не менш як 10 відсотків загальної кількості (але не менш як одне місце), місця позначені дорожніми знаками та горизонтальною розміткою з піктограмами міжнародного символу доступності		
3) ширина входу на прилеглу територію та ширина дверей, хвірток (у разі їх наявності) становить не менше 0,9 метра		
4) ширина пішохідних доріжок до будівлі становить не менше 1,8 метра		

Критерії безбар'єрності об'єктів фізичного оточення і послуг для осіб з інвалідністю	Відповідність критеріям (так або ні)	Примітки
5) покриття пішохідних доріжок, тротуарів і пандусів рівне (без вибоїн, без застосування як верхнього шару покриття насипних або крупноструктурних матеріалів, що перешкоджають пересуванню на кріслах колісних або з милицями)		
6) у разі наявності на прилеглий території та/або на шляху до будівлі сходів вони продубльовані пандусом		
7) нахил пандуса становить не більш як 8 відсотків (на 1 метр довжини не більше 8 сантиметрів підйому), уздовж обох боків усіх сходів і пандусів встановлено огорожу з поручнями, поручні пандусів розташовані на висоті 0,7 і 0,9 метра, завершальні частини поручнів продовжені по горизонталі на 0,3 метра (як вгору, так і вниз) або застосовано піднімальні пристрої, що відповідають вимогам державних стандартів, які встановлюють вимоги до зазначеного обладнання		
8) всі сходи в межах одного маршу однакові за формою в плані, за шириною сходинки і висотою підйому сходинок		
9) систему засобів орієнтації, інформаційної підтримки та безпеки, а саме тактильні та візуальні елементи доступності, передбачені на всіх шляхах руху до будівель і споруд (включаючи контрастне маркування кольором першої/останньої сходинки, порогів, інших об'єктів та перешкод)		
10) міжнародним символом доступності позначено шляхи/напрямки, доступні та безпечні для осіб з інвалідністю		
Вхідна група:		

Критерії безбар'єрності об'єктів фізичного оточення і послуг для осіб з інвалідністю	Відповідність критеріям (так або ні)	Примітки
1) вхідна група до об'єкта облаштована доступними (візуально та тактильно) інформаційними покажчиками: адресна табличка, інформація про: назву, опис діяльності установи, години роботи; інша довідкова інформація тощо		
2) у разі наявності на вході до будівлі або споруди сходів вони продубльовані пандусом		
3) нахил пандуса становить не більш як 8 відсотків (на 1 метр довжини не більше 8 сантиметрів підйому), уздовж обох боків усіх сходів і пандусів встановлено огорожу з поручнями, поручні пандусів розташовані на висоті 0,7 і 0,9 метра, завершальні частини поручнів продовжені по горизонталі на 0,3 метра (як вгорі, так і внизу) або застосовано піднімальні пристрої, що відповідають вимогам державних стандартів, які встановлюють вимоги до зазначеного обладнання		
4) всі сходи в межах одного маршу однакові за формою в плані, за шириною сходинки і висотою підйому сходинок		
5) двері облаштовані спеціальними пристосуваннями для фіксації дверних полотен в положенні "зачинено" і "відчинено"		
6) за наявності прозорих дверних (фасадних) конструкцій на них нанесено відповідне контрастне маркування кольором		
7) дверні отвори без порогів і перепадів висот, ширина дверних отворів становить не менш як 0,9 метра		
8) за наявності порогів висота кожного елемента порога не перевищує 0,02 метра		
9) кути порогів заокруглені		

Критерії безбар'єрності об'єктів фізичного оточення і послуг для осіб з інвалідністю	Відповідність критеріям (так або ні)	Примітки
10) на першу/останню сходинки, пороги, інші об'єкти та перешкоди нанесено контрастне маркування кольором (ширина маркування горизонтальної площини ребра - 0,05-0,1 метра, вертикальної - 0,03-0,05 метра)		
11) розміри в плані тамбура (у разі його наявності) становлять не менше 1,5 x 1,5 метра (або такі, що дають змогу маневрувати кріслу колісному)		
12) майданчик перед входом, а також пандус, сходи, піднімальні пристрої для осіб з інвалідністю захищені від атмосферних опадів		
13) відсутні перешкоди (решітка з розміром чарунків більше за 0,015 м x 0,015 метра/щітка для витирання ніг, рівень верху яких не збігається з рівнем підлоги) та перепади висоти підлоги на вході		
14) у разі наявності турнікета його ширина у просвіті становить не менше 1 метра		
Шляхи руху всередині будівлі, приміщення, де надається послуга, допоміжні приміщення:		
1) у разі наявності на шляхах руху осіб з інвалідністю сходів вони продубльовані пандусом		

Критерії безбар'єрності об'єктів фізичного оточення і послуг для осіб з інвалідністю	Відповідність критеріям (так або ні)	Примітки
2) нахил пандуса становить не більш як 8 відсотків (на 1 метр довжини не більше 8 сантиметрів підйому), уздовж обох боків усіх сходів і пандусів встановлено огорожу з поручнями, поручні пандусів розташовані на висоті 0,7 і 0,9 метра, завершальні частини поручнів продовжені по горизонталі на 0,3 метра (як вгорі, так і внизу) або застосовано піднімальні пристрої, що відповідають вимогам державних стандартів, які встановлюють вимоги до зазначеного обладнання		
3) всі сходи в межах одного маршруту однакові за формою в плані, за шириною сходинки і висотою підйому сходинок		
4) двері облаштовані спеціальними пристосуваннями для фіксації дверних полотен в положенні "зачинено" і "відчинено"		
5) за наявності прозорих дверних (фасадних) конструкцій на них нанесено відповідне контрастне маркування кольором		
6) дверні отвори без порогів і перепадів висот, ширина дверних отворів становить не менш як 0,9 метра		
7) за наявності порогів висота кожного елемента порога не перевищує 0,02 метра		
8) кути порогів заокруглені		
9) на першу/останню сходинку, пороги, інші об'єкти та перешкоди нанесено контрастне маркування кольором (ширина маркування горизонтальної площини ребра - 0,05-0,1 метра, вертикальної - 0,03-0,05 метра)		

Критерії безбар'єрності об'єктів фізичного оточення і послуг для осіб з інвалідністю	Відповідність критеріям (так або ні)	Примітки
10) шляхи руху оснащені засобами орієнтування та інформування (зокрема, тактильні та візуальні елементи доступності, позначення кольором сходинок, порогів, елементів обладнання, прозорих елементів конструкцій, інших об'єктів) та для осіб з порушеннями слуху (зокрема, інформаційні термінали, екрани, табло з написами у вигляді рухомого рядка, пристрої для забезпечення текстового або відеозв'язку, перекладу на жестову мову, оснащення спеціальними персональними приладами підсилення звуку), що відповідають вимогам державних стандартів		
11) у приміщенні відсутні предмети /перепони (горизонтальні та такі, що виступають над поверхнею підлоги, конструкції, бордюри, пороги тощо) на шляхах руху осіб з інвалідністю		
12) у разі розташування приміщень, де надаються послуги, або допоміжних приміщень вище першого поверху вони обладнані ліфтом, ескалатором, підйомником тощо, доступними для користування осіб з інвалідністю, що відповідають вимогам державних стандартів, які встановлюють вимоги до зазначеного обладнання		
13) процес відкриття/закриття дверей ліфта супроводжується звуковим сигналом		
14) під час зупинки ліфта рівень його підлоги залишається в рівень із підлогою поверху (допускається відхилення не більш як 0,02 метра)		
15) номери поверхів, зазначені на кнопках ліфта, намальовані збільшеним шрифтом та у контрастному співвідношенні кольорів		

Критерії безбар'єрності об'єктів фізичного оточення і послуг для осіб з інвалідністю	Відповідність критеріям (так або ні)	Примітки
16) номери поверхів, зазначені на кнопках ліфта, продубльовані у тактильному вигляді та шрифтом Брайля		
17) ліфт обладнано функцією голосового повідомлення номера поверху		
18) навпроти дверей ліфта наявна табличка із номером поверху		
19) ширина дверей ліфта не менш як 0,9 метра		
20) висота розташування зовнішньої кнопки виклику та висота розташування кнопок керування ліфтом від 900 до 1100 міліметрів від підлоги кабіни і поверхової площадки		
21) санітарно-гігієнічні та інші допоміжні приміщення розраховані на осіб з інвалідністю		
22) у туалетах загального користування (у разі їх наявності) (окремо для чоловіків і жінок) виконано універсальну кабіну з можливістю заїзду до неї та переміщення в ній осіб у кріслах колісних (у туалетах та/або універсальних кабінах наявне в плані вільне від обладнання коло діаметром 1,5 метра)		
23) окремі санітарно-гігієнічні приміщення (з окремим входом) обладнані аварійною (тривожною) сигналізацією з урахуванням осіб з порушеннями зору та слуху		
24) привод сигналізації розташовано в межах між 0,8-1,1 метра над рівнем підлоги		
25) шляхи/напрямки, доступні та безпечні для осіб з інвалідністю, позначено міжнародним знаком доступності для зручності осіб з інвалідністю		
26) місце розташування пандуса (у разі його наявності) позначено міжнародним знаком доступності для зручності осіб з інвалідністю		

Критерії безбар'єрності об'єктів фізичного оточення і послуг для осіб з інвалідністю	Відповідність критеріям (так або ні)	Примітки
27) місце розташування санітарно-гігієнічного приміщення, доступного для осіб з інвалідністю, позначено міжнародним знаком доступності для зручності осіб з інвалідністю		
28) напрямок руху до евакуаційних шляхів та виходів, доступних для осіб з інвалідністю, позначено міжнародним знаком доступності для зручності осіб з інвалідністю		
29) за визначеної потреби на вході/виході до/з будівлі встановлено план-схему, що сприятиме самостійній навігації (орієнтуванню) на об'єкті		
30) відповідна схема виконана в доступних (візуально/тактильно) форматах		
31) у приміщенні, де надаються послуги, допоміжних приміщеннях на шляхах руху осіб з інвалідністю штучне освітлення відповідає вимогам санітарних норм		
32) у приміщенні, де надаються послуги, допоміжних приміщеннях на шляхах руху осіб з інвалідністю немає предметів/перепон (горизонтальні та такі, що виступають над поверхнею підлоги, конструкції, пороги тощо)		
33) ширина шляху руху в коридорах, приміщеннях, галереях на шляхах руху осіб з інвалідністю у чистоті не менш як 1,5 метра під час руху в одному напрямку		
34) ширина шляху руху в коридорах, приміщеннях, галереях на шляхах руху осіб з інвалідністю у чистоті не менш як 1,8 метра зустрічного руху		
35) ширина проходу в приміщенні з обладнанням і меблями не менш як 1,2 метра		

Критерії безбар'єрності об'єктів фізичного оточення і послуг для осіб з інвалідністю	Відповідність критеріям (так або ні)	Примітки
36) висота об'єктів послуг (столи, стійкі, рецепція), а також пристроїв послуг (банкомати, термінали тощо) повинна становити не більше 0,9 метра		
37) шляхи евакуації є доступними для осіб з інвалідністю, насамперед осіб, які пересуваються на кріслах колісних, мають порушення зору та слуху		
38) інформація про евакуаційні виходи (шляхи руху) доступна для осіб з інвалідністю, насамперед осіб, які пересуваються на кріслах колісних, мають порушення зору та слуху		
39) пристрої сповіщення про надзвичайну ситуацію адаптовані для сприйняття усіма особами з інвалідністю, насамперед особами, які пересуваються на кріслах колісних, мають порушення зору та слуху		
Безбар'єрність послуг для осіб з інвалідністю:		
1) веб-сайти організації, що розміщена в об'єкті, є доступними для користувачів з порушеннями зору, слуху, опорно-рухового апарату, мовлення та інтелектуального розвитку, а також з різними комбінаціями порушень відповідно до ДСТУ ISO/IEC 40500:2015 "Інформаційні технології. Настанова з доступності веб-контенту W3C (WCAG) 2.0" не нижче рівня AA		
2) у штаті є (залучається) перекладач на жестову мову або укладено угоду про надання послуг з перекладу на жестову мову з юридичними (фізичними) особами чи передплачено надання відповідного перекладу через мобільні додатки		

Серед працюючих кількість осіб

		Усього осіб з інвалідністю	З них			
			пересуваються на кріслах колісних	з порушенням зору	з порушенням слуху	мають інші порушення
	Усього					
	з них жінки					

Серед відвідувачів/клієнтів/ тих, хто навчається з початку року, кількість осіб

		Усього осіб з інвалідністю	З них			
			пересуваються на кріслах колісних	з порушенням зору	з порушенням слуху	мають інші порушення
	Усього					
	з них жінки					

Підсумки _____*

* Зазначається: об'єкт є безбар'єрним. Людина, яка користується кріслом колісним або є незрячою, може самостійно зайти на об'єкт та вільно в ньому пересуватися та скористатися евакуаційним виходом. Такий об'єкт має вхідну групу в рівень з підлогою (або нормативний пандус чи підйомник), ширину всіх дверей не менше 90 сантиметрів, ліфт або підйомник (або бути одноповерховим), щонайменше одну доступну для осіб, які пересуваються на кріслах колісних, санітарно-гігієнічну кімнату

із допоміжними поручнями біля унітазу, призначену для відвідувачів обох статей, тактильні направляючі та одну мнемосхему при вході;

об'єкт має часткову безбар'єрність. Людина, яка користується кріслом колісним або є незрячою, може самостійно зайти на об'єкт та вільно в ньому пересуватися. Такий об'єкт має вхідну групу в рівень з підлогою (чи нормативний пандус (або його кут має відхилення від нормативного не більш як на 10 відсотків), ширину всіх дверей або більшості 80-89 сантиметрів, ліфт (або бути одноповерховим), щонайменше одну доступну для осіб, які пересуваються на кріслах колісних, санітарно-гігієнічну кімнату із допоміжними поручнями біля унітазу, що призначена для відвідувачів; об'єкт є бар'єрним. Всі інші об'єкти, крім тих, що належать до першого та другого рівня.

Управитель об'єкта _____

“ ___ ” _____ 20 р.

ІНФОРМАЦІЯ**про результати проведення місцевими органами з питань містобудування та архітектури обстеження та оцінки ступеня безбар'єрності об'єктів фізичного оточення і послуг для осіб з інвалідністю**

(назва структурного підрозділу з питань містобудування та архітектури райдержадміністрації, виконавчого органу міської ради міста обласного значення, районної в місті (у разі її утворення) ради, виконавчого органу сільської, селищної, міської ради територіальної громади)

Рік проведення моніторингу _____

Результати моніторингу	Загальна кількість об'єктів	Кількість об'єктів, що обстежено	Оцінка безбар'єрності об'єктів фізичного оточення і послуг для осіб з інвалідністю, відсотків			Примітка
			безбар'єрні	частково безбар'єрні	бар'єрні	

1. Об'єкти, що обстежено з них:
2. Закладів охорони здоров'я
3. Закладів освіти
4. Закладів культури
5. Закладів фізичної культури і спорту
6. Центрів надання адміністративних послуг
7. Виборчих дільниць
8. Інших об'єктів

Кількість осіб серед працюючих

		Усього осіб з інвалідністю	З них			
			пере-сува-ються на кріслах колісних	з пору-шенням зору	з пору-шенням слуху	мають інші порушення
	Усього					
	з них чоловіки					
	з них жінки					

Кількість осіб серед відвідувачів/клієнтів/ тих, хто навчається з початку року

Усього

з них чоловіки

з них жінки

Керівник _____

(назва райдержадміністрації, виконавчого органу міської ради міста обласного значення, районної в місті (у разі її утворення) ради, виконавчого органу сільської, селищної, міської ради територіальної громади)

“ ___ ” _____ 20 р.

ПРИКЛАД РОЗПОРЯДЖЕННЯ СІЛЬСЬКОГО/СЕЛИЩНОГО/МІСЬКОГО ГОЛОВИ ЩОДО ПРИЗНАЧЕННЯ УПОВНОВАЖЕНОЇ ОСОБИ З ПИТАНЬ БЕЗБАР'ЄРНОСТІ

Хххххххххх сільська/селищна рада

Хххххххххх район

Хххххххххх область

РОЗПОРЯДЖЕННЯ ГОЛОВИ

від хх ххххххх 202Х р. № ХХХ

Про визначення відповідальної
особи з питань безбар'єрності

Відповідно до пункту 20 частини четвертої статті 42, частини восьмої статті 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», на виконання підпункту 1 пункту 2 Плану заходів на 2023–2024 роки з реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2023 р. № 372-р

1. Визначити уповноваженою особою з питань безбар'єрності в Ххххххххххх територіальній громаді Прізвище Ім'я По батькові – посада .
2. Контроль за виконанням розпорядження залишаю за собою.

Сільський/селищний/міський голова

Хххххххх Ххххххххххх

**ПРИКЛАД РІШЕННЯ МІСЦЕВОЇ РАДИ ЩОДО УТВОРЕННЯ КОМІТЕТУ З
ДОСТУПНОСТІ ОБ'ЄКТІВ ІНФРАСТРУКТУРИ
ДЛЯ МАЛОМОБІЛЬНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ**

XXXXXXX СЕЛИЩНА РАДА
XXXXXXX РАЙОНУ XXXXXXXXXX ОБЛАСТІ
ВИКОНАВЧИЙ КОМІТЕТ
Р І Ш Е Н Н Я

00 місяць 202_ року

с/мт Хххххххх

№ _____

Про утворення Комітету забезпечення доступності осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення до об'єктів соціальної та інженерно-транспортної інфраструктури

Відповідно до статей 40, 52 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», на виконання положень Конвенції про права осіб з інвалідністю, Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 р. № 366-р, та з метою забезпечення реалізації державної політики щодо створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, виконавчий комітет Хххххххххх селищної ради

В И Р І Ш И В:

1. Утворити Комітет забезпечення доступності осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення до об'єктів соціальної та інженерно-транспортної інфраструктури (надалі – Комітет доступності), та затвердити його склад, що додається.
2. Затвердити Положення про Комітет забезпечення доступності осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення до об'єктів соціаль-

ної та інженерно-транспортної інфраструктури, що додається.

3. Контроль за виконанням цього рішення покласти на заступника селищного голови з питань діяльності виконавчих органів ради Прізвище І.П.

Селищний голова

Ім'я ПРІЗВИЩЕ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення виконавчого комітету
Хххххххх селищної ради
00 місяць 202_ р. № ____

СКЛАД

Комітету забезпечення доступності осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення до об'єктів соціальної та інженерно-транспортної інфраструктури

ПІБ	заступник селищного голови, голова Комітету доступності
ПІБ	начальник відділу архітектури та містобудування виконавчого комітету селищної ради, секретар Комітету доступності
Члени Комітету доступності:	
ПІБ	начальник служби у справах дітей виконавчого комітету селищної ради
ПІБ	директор КНП «Хххххххххх центр ПМСД»
ПІБ	головний спеціаліст відділу комунального майна та житлово-комунального господарства виконавчого комітету селищної ради
ПІБ	директор КНП «Хххххххх лікарня»
ПІБ	начальник відділу культури, туризму, молоді та спорту виконавчого комітету селищної ради
ПІБ	начальник відділу освіти виконавчого комітету селищної ради
ПІБ	голова Хххххххххх районного об'єднання осіб з інвалідністю (за згодою)
ПІБ	Представник ГО щодо захисту прав осіб з інвалідністю (за згодою)
ПІБ	директор Хххххххххх територіального центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг) Хххххххххх селищної ради
ПІБ	начальник відділу соціального захисту населення виконавчого комітету Хххххххх селищної ради
	Староста відповідного старостинського округу Хххххххххх селищної ради

Секретар селищної ради

Ім'я ПРІЗВИЩЕ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення виконавчого комітету

Хххххххх селищної ради

00 місяць 202_ р. № ____

ПОЛОЖЕННЯ

про комітет забезпечення доступності осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення до об'єктів соціальної та інженерно-транспортної інфраструктури

1. Комітет забезпечення доступності осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення до об'єктів соціальної та інженерно-транспортної інфраструктури (далі – Комітет доступності) утворюється при виконавчому комітеті Хххххххх селищної ради з метою координації роботи, пов'язаної зі створенням в Хххххххх територіальній громаді особам з інвалідністю (у тому числі по зору та тим, які пересуваються на кріслах колісних, а також дітям з інвалідністю) та іншим маломобільним групам населення (далі – маломобільні групи населення), безперешкодного доступу до об'єктів соціальної інфраструктури (житла, громадських і виробничих будинків, будівель та споруд, спортивних споруд, місць відпочинку, культурно-видовищних та інших установ і закладів) і користування дорожньо-тротуарною мережею, транспортом, засобами зв'язку та інформації.

2. Комітет доступності у своїй діяльності керується Конституцією України, Законами України, Указами Президента України, постановами та розпорядженнями Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, розпорядженнями Хххххххх селищного голови, рішеннями Хххххххх селищної ради, рішеннями виконавчого комітету Хххххххх селищної ради, а також цим Положенням.

3. Основними завданнями комітету доступності є:

3.1. Здійснення моніторингу відповідності житла, громадських і виробничих будинків, а також інших будівель та споруд, у тому числі спортивного призначення, місць відпочинку, культурно-видовищних та інших установ і закладів, дорожньо-транспортної мережі, транспорту, засобів зв'язку та інформації, території Хххххххх територіальної громади вимогам чинних будівельних норм щодо доступності для маломобільних груп населення.

3.2. Підготовка пропозицій структурним підрозділам Хххххххх селищної ради, підприємствам, установам та організаціям з питань створення для маломобільних груп населення безперешкодного доступу до житла, громадських і виробничих будинків, а також інших будівель та споруд, у тому числі спортивного призначення, місць відпочинку, культурно-видовищних та інших установ і закладів, і користування дорожньо-тротуарною мережею, транспортом, засобами зв'язку та інформації.

3.3. Надання аналітичної, інформаційної та консультативної допомоги з питань, що належать до її компетенції.

3.4. Сприяння розвитку середовища життєдіяльності маломобільних груп населення.

3.5. Розроблення пропозицій щодо удосконалення нормативів та стандартів стосовно безперешкодного доступу маломобільних груп населення.

3.6. Сприяння ефективній взаємодії структурних підрозділів виконавчого комітету Хххххххх селищної ради, підприємств, установ та організацій у сфері створення для маломобільних груп населення безперешкодного доступу.

3.7. Визначення наявності/відсутності обставин, що свідчать про безперешкодний доступ до власного або стороннього житла осіб з інвалідністю, які пересуваються на кріслах колісних та звернулися за цільовою грошовою компенсацією для набуття/заміни особами з інвалідністю, які пересуваються на кріслах колісних, житла, до якого може бути чи вже забезпечений безперешкодний доступ.

4. Комітет доступності, відповідно до покладених на нього завдань, має право:

4.1. Залучати для розгляду питань, пов'язаних з його діяльністю, спеціалістів структурних підрозділів виконавчого комітету Хххххххх селищної ради, підприємств, установ та організацій (за згодою їх керівників), а також незалежних експертів.

4.2. Одержувати в установленому порядку від структурних підрозділів Хххххххх селищної ради інформацію, необхідну для виконання покладених на нього завдань.

4.3. Заслуховувати на своїх засіданнях інформацію структурних підрозділів виконавчого комітету Хххххххх селищної ради з питань, що належать до його компенсації.

4.4. Проводити обстеження житла, яке набувається у власність напередодні набуття житла у власність, на предмет можливості/не можливості забезпечення до нього безперешкодного доступу та відповідність жилої площі приналежній особі з інвалідністю нормам.

4.5. Ініціювати перед селищним головою та його заступниками проведення нарад та громадських слухань з питань, що належать до його компетенції.

4.6. Подавати структурним підрозділам виконавчого комітету Хххххххх селищної ради, підприємствам, установам та організаціям пропозиції з питань, що належать до його компетенції.

5. Комітет доступності провадить свою діяльність на основі взаємодії зі структурними підрозділами виконавчого комітету Хххххххх селищної ради, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами та організаціями усіх форм власності.

6. Склад Комітету доступності формується з числа представників структурних підрозділів виконавчого комітету Хххххххх селищної ради, громадських організацій та фізичних осіб (за згодою).

Члени Комітету виконують свої обов'язки на громадських засадах.

7. Комітету доступності очолює голова, який за посадою є заступником селищного голови.

Голова Комітету доступності здійснює керівництво його роботою.

8. Формою роботи Комітету доступності є засідання, які проводяться по мірі необхідності, в тому числі і в режимі відеоконференції з використанням спеціальних програмних засобів, за рішенням голови комітету доступності.

Порядок денний чергового засідання Комітету доступності формується за пропозиціями його членів.

Засідання Комітету доступності вважається правомочним, якщо на ньому присутні не менше як дві третини його членів.

Засідання проводить голова Комітету доступності, а у разі його відсутності – секретар.

9. Рішення Комітету доступності вважається прийнятим, якщо за нього проголосувала більшість присутніх на засіданні членів Комітету доступності. У разі рівного розподілу голосів вирішальним є голос головуючого на засіданні.

Рішення Комітету доступності оформлюються протоколом, що підписує головуючий на засіданні.

Рішення Комітету доступності мають рекомендаційний характер.

10. Комітет доступності інформує громадськість про свою діяльність, прийняті на засіданнях рішення та стан їх виконання через засоби масової інформації, а також з використанням офіційного сайту Ххххххххх селищної ради.

11. Комітет доступності щороку надає узагальнену інформацію та пропозиції Комітету доступності при обласній державній адміністрації.

Секретар селищної ради

Ім'я ПРІЗВИЩЕ

Рецензент: **Рабошук Я. О.**, заступник Виконавчого директора Асоціації міст України, директор Аналітичного Центру АМУ

Автор: **Мельник Т.О.**, експерт з питань відновлення муніципальної інфраструктури, доктор філософії з публічного управління та адміністрування

За загальною редакцією **Слобожана О. В.**, Виконавчого директора Асоціації міст України, кандидата наук з державного управління

АСОЦІАЦІЯ МІСТ УКРАЇНИ
СПІЛЬНИМИ ЗУСИЛЛЯМИ

АСОЦІАЦІЯ МІСТ УКРАЇНИ

ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ
ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

вул. Січових Стрільців, 73, 11 поверх, м. Київ, Україна, 04053

+38 044 486 28 78 +38 067 103 58 88

info@auc.org.ua amu.inform@gmail.com t.me/auc_ua auc.org.ua

